

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BJA-II.081.16.19.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Jacek Kozłowski
Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

w nawiązaniu do Wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli z dnia 12 listopada 2025 r. znak: KPS.410.5.1.2025 w zakresie kontroli P/25/032 *Zapewnianie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy w formie środowiskowych domów samopomocy*, przeprowadzonej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, poniżej przedstawiam informacje odnośnie sformułowanych wniosków pokontrolnych.

Ad wniosek nr 1.

W Ministerstwie podjęte zostały działania zmierzające do aktualizacji Zarządzenia w sprawie powołania Zespołu do spraw realizacji Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) (SRUS) oraz składu Zespołu, w związku ze zmianami organizacyjnymi w strukturze MRPiPS. Na początku 2026 r. planowana jest także aktualizacja składu Zespołu do spraw reformy systemu pomocy społecznej.

Jednocześnie, odnosząc się do nieprawidłowości w tym zakresie wskazanych w przedmiotowym wystąpieniu informuję, że do pełnienia funkcji sekretarza podczas posiedzeń Zespołu ds. SRUS i Zespołu ds. Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) wyznaczone zostały stałe osoby/pracownicy Wydziału Współpracy Międzynarodowej i Strategii w DPS, którzy w opisie stanowiska mają wskazane zadania z zakresu realizacji i monitoringu spraw związanych odpowiednio ze SRUS i KPPUiWS. Zatem, funkcja sekretarza w składzie Zespołu ds. SRUS pod żadnym względem nie była pełniona rotacyjnie, do pełnienia tej funkcji podczas poszczególnych posiedzeń wskazane zostały imiennie te same, stałe osoby.

Jednocześnie odnosząc się do stwierdzenia, że w skład Zespołu ds. SRUS nie powołano przedstawiciela Biura Pełnomocnika Rządu ds. Polityki Demograficznej, należy zauważyć, że zarówno przed zmianą struktury organizacyjnej MRPiPS, jak i po dokonaniu zmiany, w składzie Zespołu zostali uwzględnieni przedstawiciele komórki organizacyjnej MRPiPS realizującej zadania z obszaru polityki demograficznej.

Aktualnie, przedstawicielem Departamentu Demografii w Zespole ds. SRUS jest Pan Michał Guć, Zastępca Dyrektora Departamentu, informacja taka została przekazana podczas kontroli wraz z tabelą/zestawieniem: Skład Zespołu do spraw realizacji SRUS.

Przed zmianami struktury organizacyjnej MRPiPS, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Polityki Demograficznej w Zespole ds. SRUS reprezentowali: Pani Agnieszka Matłoka (Zastępca Dyrektora Biura) oraz Pani Katarzyna Napiórkowska (Naczelnik Wydziału Wspierania Rodziny, Pieczy Zastępczej oraz Adopcji).

Ad wniosek nr 2.

Ministerstwo przeprowadzi analizę skuteczności pomocy społecznej, w tym w kwestii ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w oparciu o mierzalne wskaźniki wraz z określonymi dla nich miernikami.

Ad wniosek nr 3.

Ministerstwo podejmie działania mające na celu opracowanie mechanizmów umożliwiających właściwą identyfikację skarg składanych do MRPiPS.

Ponadto, uprzejmie proszę o dokonanie korekty redakcyjnej tekstu wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli przyjmując poniższe wyjaśnienia:

1) Odnosząc się do sugestii Najwyższej Izby Kontroli zawartej w pkt 1.1 na stronie nr 5 wystąpienia, iż w ramach corocznej realizacji założeń programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” w ramach działania 3.2 „Rozwój sieci ŚDS, w tym rozwój bazy całodobowej w jednostkach już funkcjonujących z przeznaczeniem dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną oraz osób ze spektrum autyzmu” Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powinien wspierać rozwój bazy całodobowej umożliwiającej pobyt całodobowy z przyczyn losowych lub na czas

odpoczynku opiekuna prawnego, w szczególności w tych województwach, w których występuje ich deficyt, należy wskazać, że tworzenie miejsc całodobowych w ramach ww. programu, tak jak tworzenie miejsc dziennych w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, następuje po otrzymaniu zapotrzebowania na tego typu miejsca od wojewodów na środki rezerwy celowej budżetu państwa na rozwój sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Analiza potrzeb w powyższym zakresie należy bowiem do samorządu, a w następnej kolejności, do wojewody. Minister Rodziny dokonuje podziału środków rezerwy celowej budżetu państwa na zadania na podstawie zgłoszonych wnioskami potrzeb. Niemniej jednak informuję, że rozwój bazy całodobowej w środowiskowych domach samopomocy zostanie ujęty jako jeden z priorytetów wskazanych w wytycznych dla wojewodów do sfinansowania w ramach rezerwy celowej na rozwój ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w kolejnych latach.

Ponadto informuję, że Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwrócił się do wojewodów z prośbą o przekazanie informacji dot. liczby środowiskowych domów samopomocy w podziale na typy domów. Poniższa tabela przedstawia wspomniane dane wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.:

l.p	województwo	A	B	C	D	AB	AC	AD	BC	BD	CD	ABC	ABD	ACD	BCD	ABCD	RAZEM liczba ŚDS
1	dolnośląskie	6	4	0	1	15	1	0	1	2	0	8	3	0	0	2	43
2	kujawsko-pomorskie	0	1	0	1	14	0	0	1	0	0	18	1	0	0	12	48
3	lubelskie	2	2	3	1	11	1	0	2	4	1	19	6	0	0	6	58
4	lubuskie	2	1	0	0	1	0	0	0	4	1	1	10	0	5	10	35
5	łódzkie	2	0	3	0	5	0	0	0	2	0	18	0	0	1	20	51
6	małopolskie	4	10	1	1	31	2	0	6	1	0	27	0	0	0	1	84
7	mazowieckie	12	23	0	3	30	1	1	1	3	0	2	5	0	0	0	81
8	opolskie	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	10	0	0	0	3	15
9	podkarpackie	0	4	1	0	12	0	0	1	1	0	48	2	0	0	3	72
10	podlaskie	0	1	0	0	5	0	0	0	0	0	8	1	0	0	10	25
11	pomorskie	4	11	5	0	15	0	0	0	0	0	26	1	0	1	9	72
12	śląskie	5	8	0	3	13	4	0	3	0	0	10	1	0	0	3	50
13	świętokrzyskie	2	6	8	1	20	0	0	1	0	1	3	1	0	0	2	45
14	warmińsko-mazurskie	0	3	6	0	15	1	1	0	0	0	33	1	1	2	6	69
15	wielkopolskie	6	12	0	1	31	0	1	0	1	0	21	0	0	0	5	78
16	zachodniopomorskie	0	8	0	1	4	3	0	1	0	0	30	0	0	0	1	48
		45	95	27	13	223	13	3	17	18	3	282	32	1	9	93	874

Nawiązując do danych przedstawionych w pkt 1.2 na stronie nr 6 wystąpienia dotyczących liczby środowiskowych domów samopomocy, które powstały w latach 2022-2024 uprzejmie informuję, że w latach 2022-2024 powstały łącznie 33 nowe ŚDS.

W związku z powyższym, należy skorygować przypis nr 24 w następujący sposób: „**W 2022 r. rozpoczęło działalność 14 nowych ŚDS w województwach: lubelskim (jeden), łódzkim (jeden), mazowieckim (dwa), podlaskim (jeden), pomorskim (jeden), świętokrzyskim (cztery), wielkopolskim (trzy), zachodniopomorskim (jeden). W 2023 r. rozpoczęło działalność 10 nowych ŚDS w województwach: kujawsko-pomorskim (jeden), lubelskim (jeden), lubuskim (jeden), łódzkim (jeden), małopolskim (dwa), pomorskim (dwa), śląskim (jeden), świętokrzyskim (jeden). W 2024 r. rozpoczęło działalność 9 nowych ŚDS w województwach: łódzkim (jeden), mazowieckim (dwa), podkarpackim (jeden), pomorskim (jeden), śląskim (dwa), świętokrzyskim (jeden), wielkopolskim (jeden).**”.

Należy zauważyć, że przytoczone w wystąpieniu dane dotyczą wyłącznie środowiskowych domów samopomocy, których powstanie zostało sfinansowane z rezerwy budżetu państwa na rozwój sieci ośrodków wsparcia rozdysponowanej w danym roku. Należy jednak wspomnieć, że w 2022 r. działalność rozpoczęły również ŚDS których tworzenie rozpoczęło się w 2021 r. i zostało zaplanowane jako dwuetapowe co poskutkowało rozpoczęciem działalności w 2022 r. oraz takie, których utworzenie zostało sfinansowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. W 2023 r. w województwie małopolskim zaś utworzono dwa środowiskowe domy samopomocy – w powiecie olkuskim i oświęcimskim (w powiecie miechowskim powstała filia środowiskowego domu samopomocy, nie nowy ośrodek).

Rok 2022 (14 nowych środowiskowych domów samopomocy):

Województwo lubelskie

- Miasto Biała Podlaska;

Województwo łódzkie

- Miasto Łódź;

Województwo mazowieckie

- Powiat ostrołęcki;

- Powiat kozienicki;

Województwo podlaskie

- Powiat sejneński (likwidacja „białej plamy”);

Województwo pomorskie

- Miasto Gdańsk;

Województwo świętokrzyskie

- Powiat opatowski;

- Powiat buski;
- Powiat ostrowiecki;
- Powiat sandomierski;
- Województwo wielkopolskie*
- Powiat poznański;
- Powiat wolsztyński;
- Powiat wrzesiński;
- Województwo zachodniopomorskie*
- Powiat myśliborski.

Rok 2023 (10 nowych środowiskowych domów samopomocy):

Województwo kujawsko-pomorskie

- Powiat mogileński;

Województwo lubelskie

- Powiat kraśnicki

Województwo lubuskie

- Powiat wschowski (likwidacja „białej plamy”);

Województwo łódzkie

- Miasto Łódź;

Województwo małopolskie

- Powiat olkusi;
- Powiat oświęcimski;

Województwo pomorskie

- Powiat nowodworski (likwidacja „białej plamy”);
- Powiat wejherowski;

Województwo śląskie

- Powiat lubliniecki;

Województwo świętokrzyskie

- Miasto Kielce.

Rok 2024 (9 nowych środowiskowych domów samopomocy):

Województwo łódzkie

- Powiat łódzki wschodni;

Województwo mazowieckie

- M. st. Warszawa;
- M. st. Warszawa;

Województwo podkarpackie

- Powiat lubaczowski;

Województwo pomorskie

- Powiat malborski;

Województwo śląskie

- Miasto Katowice;

- Miasto Chorzów;

Województwo świętokrzyskie

- Powiat staszowski;

Województwo wielkopolskie

- Powiat turecki.

Jednocześnie należy dokonać korekty w przypisie nr 25 na stronie nr 6 poprzez zmianę określenia nazwy województwa, w następujący sposób: „**W 2022 r. rozpoczął działalność ŚDS w powiecie sejneńskim (województwo podlaskie), a w 2023 r. rozpoczęły działalność dwa ŚDS w powiecie wschowskim (województwo lubuskie) i w powiecie nowodworskim (województwo pomorskie)**”.

2) Odnosząc się do kwestii pozyskiwania przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej medycznych danych statystycznych dotyczących osób z zaburzeniami psychicznymi (uwaga wskazana w pkt 1.3 na stronie nr 10 wystąpienia) zwracam przede wszystkim uwagę, że dysponowanie danymi dotyczącymi liczby osób z zaburzeniami psychicznymi na danym terenie nie jest jednoznaczne z posiadaniem informacji o potrzebach tych osób w zakresie wsparcia w postaci środowiskowych domów samopomocy. Należy bowiem pamiętać, że nie każda osoba z zaburzeniami psychicznymi potrzebuje, czy wyraża chęć korzystania z tej formy usług.

W związku z powyższym medyczne dane statystyczne dotyczące osób z zaburzeniami psychicznymi mogą stanowić jedną z wielu wskazówek, a nie podstawę określania potrzeb na danym terenie w zakresie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ponadto ponownie wyjaśniam, że Minister dokonuje corocznego podziału środków rezerwy celowej pozostającej w jego dyspozycji na rozwój sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi na podstawie zgłoszonych przez wojewodów zapotrzebowań. Wojewodowie analizują wcześniej złożone do nich wnioski z jednostek samorządu terytorialnego dotyczące potrzeb z terenu tych jednostek i po analizie tych potrzeb, zbiorczo przesyłają zestawienia zapotrzebowań. Mając powyższe na uwadze należy zauważyć, że zarówno jednostki samorządu, jak i wojewodowie, są zobowiązani posiadać wiedzę na temat danych

dotyczących osób wymagających wsparcia na ich terenie (w tym osób z zaburzeniami psychicznymi), m.in. poprzez posiadanie danych medycznych, a także do ich zadań należy wskazywanie zadań do zrealizowania, aby móc zapewnić wsparcie konkretnym grupom osób. Warto więc zauważyć, że pozyskiwanie i ocena danych należy więc do jednostek znajdujących się najbliżej społeczności lokalnych – samorządów, wojewodów – natomiast ostateczny podział środków, na podstawie wniosków, pozostaje w gestii Ministra.

3)W pkt 1.12 na stronie nr 16 wystąpienia należy dokonać korekty w zakresie liczby klubów samopomocy w następujący sposób: „**W latach 2022-2024 nastąpił wzrost liczby klubów samopomocy funkcjonujących w kraju – z 36 do 39, tj. o 8,3% .**”, zgodnie z przekazaną w trakcie kontroli dokumentacją.

4) W kwestii określenia przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej tematyki zajęć w klubach samopomocy, ram czasowych prowadzenia tych zajęć oraz wymagań kadrowych (o czym wspomniano w pkt 1.12 na stronie nr 18) należy jeszcze raz podkreślić, że zgodnie z art. 51a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214, z późn. zm.) zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustala właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą. Przepis ten nie jest bezpodstawny i przypadkowy. Kluby samopomocy wychodzą przede wszystkim z ofertą oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, mają wspomagać osoby w integracji z otoczeniem, w życiu społecznym i w funkcjonowaniu w środowisku rodzinnym poprzez oferowanie zajęć dostosowanych do ich potrzeb oraz w niezbędnym dla nich wymiarze. Pełnią rolę niejako grupy wsparcia. W przekazywanej w toku kontroli odpowiedzi DPS wskazywał, że elastyczność w wyborze form, metod i zakresu świadczonych usług w klubach samopomocy pozwala dostosować ofertę do osób, które uczestniczą w zajęciach klubu. W opinii Ministerstwa usługi oferowane w klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi powinny stanowić uzupełnienie oferty środowiskowej dla tej grupy szczególnych odbiorców, które powinny mieć charakter lokalny, łatwo dostępny i odpowiadający potrzebom. Należy również zauważyć, że w przeciwieństwie do uczestnictwa w zajęciach w środowiskowym domu samopomocy, udzielenie świadczeń w postaci uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie wymaga wydania decyzji administracyjnej (art. 106 ust. 2 ustawy o pomocy

społecznej). Ponadto, za nadzór nad realizacją usług w klubach samopomocy odpowiadają, na podstawie art. 22 ust 8 ustawy o pomocy społecznej, właściwi wojewodowie, którzy mogą określić ramy funkcjonowania tych ośrodków oraz egzekwować ich przestrzeganie.

5) W przypisie nr 76 na stronie 18 i na stronie 23 wskazany został Departament Integracji Społecznej (DIS). Należy jednak zauważyć, że do końca stycznia 2024 r. funkcjonował Departament Pomocy i Integracji Społecznej (DPS, nie DIS), a od lutego 2024 r. nastąpiła reorganizacja, wskutek której z jednego departamentu powstały dwa oddzielne departamenty tj. Departament Pomocy Społecznej (DPS) oraz Departament Integracji Społecznej (DIS). Departament Integracji Społecznej (DIS) nie realizował i nie realizuje zadań będących przedmiotem powyższej kontroli. W związku z powyższym należy dokonać następujących korekt:

❓ na stronie nr 18 wystąpienia w pkt 1 stwierdzone nieprawidłowości jest: „(...) - sekretarza – pracownika Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej wskazanego przez Dyrektora DIS;” powinno być: „(...) - **sekretarza – pracownika Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej wskazanego przez Dyrektora DPS;**” oraz w w przypisie 76 skrót „Dalej:DIS” należy zastąpić „**Dalej: DPS**”,

❓ na stronie nr 23 wystąpienia pkt 6 jest: „ W latach 2022-2024 Dyrektor DPS/DIS oraz Zastępca Dyrektor DPS/DIS (...)” powinno być: „ **W latach 2022-2024 Dyrektor DPS oraz Zastępca Dyrektor DPS (...)**”.

Ponadto, odnosząc się do stwierdzenia: „ W latach 2022-2024 Dyrektor DPS oraz Zastępca Dyrektor DPS (...)zatwierdziły 62 sprawozdania merytoryczno-finansowe z wykonania zadania publicznego (48,4%), złożone w ramach OZKS – edycji 2022-2024, z przekroczeniem terminu wynoszącym od jednego dnia do 160 dni, co stanowiło naruszenie terminu określonego w art. 152 ust. 2 ufp. Zgodnie ze wskazanym przepisem prawa – zatwierdzenie przez dysponenta części budżetowej rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, przedstawionego przez obowiązującą do tego jednostkę, powinno nastąpić w terminie 30 dni od dnia jego przedstawienia. Dyrektor DPS wyjaśniła, że przedłużenie terminu zatwierdzenia rozliczenia dotacji było spowodowane koniecznością składania korekt do tych sprawozdań. NIK zwraca uwagę, że termin zatwierdzenia rozliczenia dotacji w sposób jednoznaczny określono w art. 152 ust. 2 ufp, a zadaniem organu jest każdorazowe dochowanie tego terminu. Ustawodawca nie przewidział przerwania biegu 30-dniowego terminu rozliczenia dotacji w żadnym przypadku, jak

również nie odnosił go do kompletności rozliczenia przedstawionego przez dotowany podmiot. Podkreślenia wymaga fakt, że 24 tożsame nieprawidłowości stwierdzano również w wystąpieniach pokontrolnych przekazywanych dotychczas do Ministerstwa”. Należy zaznaczyć, że DPS wykonuje swoją pracę rzetelnie i prawidłowo i nie zatwierdza sprawozdań, które wymagają korekt, aby tylko zmieścić się w 30 dniach od wpływu pierwszego sprawozdania z podmiotu. Jeśli sprawozdania są przedstawiane z błędami i wymagają poprawy, okres zatwierdzenia często się wydłuża, ale też liczony jest od wpływu korekty.

6) Na stronie 25 w pkt 2.2 należy dokonać korekty kwoty: „ - w 2022 r. – 77 567,2 tys. zł (...)” , zgodnie z dokumentacją udostępnioną podczas kontroli.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministry Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Liwiusz Laska
Dyrektor Generalny
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikat or dokumentu	094c0f01b0034780aea9a598e3336b10	
Nazwa dokumentu	Odpowiedź MRPiPS.pdf	
Tytuł dokumentu	Odpowiedź MRPiPS	
Skrót dokumentu	58cb12fa2ff20eec70dc21f4bc66650555e8995c0ef2713fb9e35b5db9c0c5ea	
Wersja dokumentu	1.3	
Data dokumentu	2025-12-02	
Podpis	Podpisany przez	Liwiusz Tadeusz Laska
	Stanowisko podpisu	Liwiusz Laska (Dyrektor Generalny) DG
	Data podpisu	2025-12-02
	Rodzaj certyfikatu	Podpis kwalifikowany
	EZD RP 21.27.15	
Data wydruku	2025-12-02	
Autor wydruku	Renata Lenart (Główny specjalista) BKA-II	